

GYÖRE ZOLTÁN

SZENTENDRE LAKOSSÁGÁNAK GENEALÓGIÁJA AZ ANYAKÖNYVEZÉS KEZDETÉTŐL AZ ÁLLAMI ANYAKÖNYVEZÉS BEVEZETÉSÉIG (1895.10.01-IG)

Előszó		7 oldal
Görögkeletiek		
BEOGRADSZKA	723 tétel	36 oldal
BLAGOVESZTENSZKA	334 tétel	16 oldal
CSIPROVACSKA	1820 tétel	88 oldal
IZBÉG (TROJCI)	898 tétel	55 oldal
OPOVACSKA	931 tétel	43 oldal
POZSAREVACSKA	900 tétel	42 oldal
PREOBRAZSENSZKA	1015 tétel	51 oldal
Protestánsok (reformátusok és evangélikusok)	448 tétel	21 oldal
Katolikusok + névmutató	19385 tétel	1170 oldal
Pilisszentlászló + névmutató	1129 tétel	97 oldal
Zsidók	458 tétel	28 oldal
Feljegyzések	(érdekességek néhány családról)	47 oldal
<hr/>		
görögkeleti, protestáns, zsidó névmutató		211 oldal
esketések, születések, halálozások éves bontásban		6 oldal
statisztikák		46 oldal

kapcsolat: gyorez947@gmail.com

Egy teljesen egyedi adattárat adok az érdeklődők kezébe. Számtalan olyan anyakönyvi feldolgozás van, mely a három anyakönyv – nevezetesen az esketési, a keresztelési és a halotti – adatait soronként különféle programokban közli, de olyan, amely ezeket az adatokat családokba rendezve teszi közzé, - olyan nincs. Fontosnak tartottam ezt az egész munkát elvégezni azért is, mert rengeteg tévhit kering arról, hogy a családok ősei honnan, és főleg mikor kerültek Szentendrére, de ebben a feldolgozásban szinte napra pontosan mindenkiről megtudhatjuk ezt. Ám ne csak a mai leszármazottakra gondoljunk, akiknek számára izgalmas kutatási alapot adok, hanem mindazokra, akik csak lapozni, nézegetni, kutatni szeretnék Szentendre korábbi évszázadait.

Az anyakönyvekről

Az esketési anyakönyv a legtöbb helyen csak a 19. század végére éri el azt a teljességet, amiben már minden szükséges adat megtalálható. Az esküvő, valamint az ezt megelőző három hirdetés időpontja, a vőlegény és a menyasszony kora, születési helye, családi állapota, foglalkozása, lakcíme, szülei neve és foglalkozása, a tanúk nevei és foglalkozásaik, az esketést végző egyházi személy neve, és a megjegyzéseknek fenntartott hely.

Szinte a semmiből bővül a felvett adatok mennyisége idáig, mert eleinte csak a házasulandók és a tanúk nevei, később életkoruk, azután apjuk nevei és így tovább. Az anyag nagysága miatt mégsem közölhetünk mindent. Így pl. a tanúk neveit, (csak különleges esetben) a szertartást végző egyházi személy nevét. (Az első évekből azért ebből láthatunk valamit.)

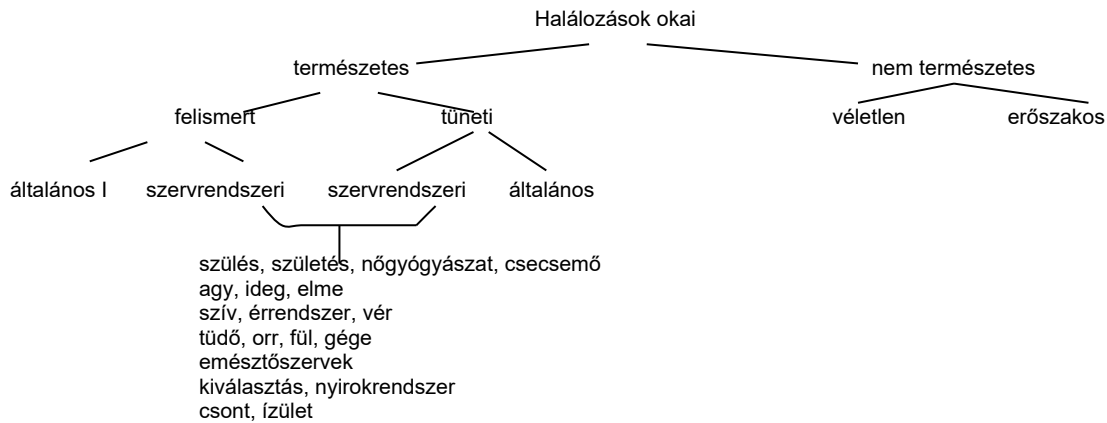
Előfordulhat diszpenzációval kötött házasság, ami azt jelentette, hogy rokoni kapcsolat miatt (mely rokonsági fokot általában megadták) csak egyház-hatósági engedéllyel köthették azt meg.

A keresztelési anyakönyv is hasonló, bár nem ilyen nagyarányú fejlődésen ment keresztül. Optimális esetben tartalmazza a születés és a keresztelés időpontját, a gyermek nevét, nemét, törvényes vagy törvénytelen voltát, a szülők neveit, foglalkozását, lakcímét, a keresztszülők neveit, foglalkozását, a keresztelést végző egyházi személy nevét, és a megjegyzés rovatban a gyermek esetleges későbbi elhalálozását, házasságkötését, névváltoztatását stb.

A gyengének és életképtelennek ítélt újszülöttet a bába is megkeresztelhette, ha úgy látta, hogy a gyermek nem éri meg, amíg a templomba jutnak vele, vagy az egyházi személy megérkezik. A törvénytelen gyermekek megítélése koronként és vallásonként változó volt, de ennyi adat alapján megállapíthatjuk, hogy valójában nem korlátozta a fiatalok (vagy idősebbek) szerelmi életét.

A halotti anyakönyv is fontos alakváltozáson ment át az évszázadok alatt. A messze múltba vezető anyakönyvek lehetnének, ha mindazt tartalmaznák, ami a fejlődés végső állomásán bennük van. (Mit jelent ez? Azt, hogy hatalmasat léphetnénk vissza az időben, ha egy 1710-ben elhunyt 70 éves ember eredeti származási helyét, vagy szülei nevét ismernénk. De csak a nevét és a korát tudjuk. Ráadásul a szerb anyakönyvek nagyrészt a halott életkorát sem tartalmazzák.) Az elhalálozás időpontja, az elhunyt neve, neme, családi állapota, foglalkozása, eredeti születési helye, szüleinek neve, volt házastársának neve, halálozásának oka, temetésének helye és időpontja, a haláleset bejelentőjének neve, a temetést végző egyházi személy neve, és a megjegyzés rovatban, pl. egy gyilkosság részletezése, vagy a halott máshová szállításának említése szerepelhet.

A halálozások okainak felosztása:

Az állami anyakönyvezés a 19. század második felének polgári-liberális egyházpolitikai reformjának következménye. Ez a reform néhány államigazgatási jellegű közfunkció, mint az oktatás, a házasságkötés és a válás, valamint az anyakönyvezés egyházi jellegének megszüntetését tűzte ki céljául.

Több probléma sürgette a gyakorlatban is a reformot, olyanok, mint a sokféle házassági jog, vagy pl. a vegyesházasságok, és az abból született gyermekek vallásának kérdése. A katolikus egyház nem engedte a vegyes házasságot, és nem tűrte, hogy a szülők szabadon válasszák meg gyermekük vallását. Házasságkötés csak reverzálissal (kötelezvénnnyel) volt lehetséges, ami előre biztosította a majdan megszületendő gyermek katolikus vallását. 1868-ban törvény mondta ki, hogy a fiúk az apjuk, a lányok az anyjuk vallását követik, a katolikus egyház azonban ezt a törvényt nem tartotta be és továbbra is ragaszkodott a reverzálisához.

Az 1868-as, a felekezetek azonosságát kimondó törvény, bár polgári értelemben elismerte a zsidók azonos jogait, arra azonban nem adott módot, - s így a zsidók számára hátrányos megkülönböztetést jelentett – hogy keresztényekkel kössenek házasságot.

A kötelező polgári anyakönyvezés, a kötelező polgári házasságkötés, és a zsidóság felekezeti egyenjogúsítása egyszerre került napirendre. Mindhárom törvényt elfogadása után ennek alapján 1895. október 1-től vezették be az állami anyakönyvezést. Én ennél a pontnál zártam le a görögkeletiek, a protestánsok és a katolikusok családjainak felsorolását. Azok az adatok, amelyek 1895.10.01. utániak, (pl. a kereszteleési anyakönyv megjegyzések rovatában a keresztelt elhalálozására vonatkozó időpont) dőlt betűvel íródtak.

A zsidó lakosság feldolgozásánál más a helyzet.

Klein László küldött nekem egy Excel fájlt, ami Szentendre és környéke zsidóságának valamennyi adatát tartalmazta. Az Ő engedélyével és hozzájárulásával – a magam által kialakított rendszer szerint – családokba rendeztem az egészet, s így a leszármazási rend – azaz a genealógia – is követhetővé vált.

Az adattár felépítése és használata

Hogy használni tudjuk az adattárat, annak feltétele az, hogy akár saját ismereteinkből, családi feljegyzésekből, idős rokonoktól, vagy bármilyen forrásból megtudjuk azon felmenőink nevét, akiknek születési vagy házasságkötési idejük, vagy bármilyen információ a személyükről, 1895.10.01. előttre nyúlik vissza. Tudjuk, hogy a déd-, ük-, vagy szépszüllők benne vannak az adattárban, (kivéve, ha 1895 után kerültek Szentendrére) csak a hozzájuk vezető utat kell megtalálni.

A családok (vagy egyének) időrendben követik egymást, és sorszámozva vannak, (tehát minél kisebb a sorszám, annál régebben vagyunk az időben.) mely sorszámok segítségével először is a névmutatóban általunk keresett személy pontos helyét találjuk meg, másodsor pedig – és ez talán még fontosabb – e sorszámok segítségével tudom bemutatni a genealógiai láncolatokat, érthetőbben azt, hogy ki kinek a leszármazottja. Lássuk ezt egy példán:

12198. DEHURTA Mátvász (9220.) † 1878.04.13.

aggkor
szőlőműves, Hsz 220.

TRIEBER Teréz 1801-1878 előtt
oo 1819.11.08.

1821.06.03.	János	15247.
1824.12.06.	Tamás	15582.
	ikrek	
	Mária	15639.
1828.02.18.	Mátvász	17485.
1833.05.30.	Pál † 1841.02.08.	időszakos láz
1838.04.19.	György	17031

Három névmutató van. Az egyikben a görögkeletieket, a protestánsokat és a zsidókat találjuk. Hagyományos névmutató, tehát kikeressük a nevet, majd a megfelelő számot a megfelelő helyen megkeressük.

A másik a katolikusok feldolgozása végén található. A majd' húszezer tétel kereséséhez egy korszerűbb megoldás kellett. Ha ebben a névmutatóban a megfelelő számra kattintunk, automatikusan a keresett személyhez ugrik, sőt anyagon belül is ugyanezt teszi bármely az időben vissza, vagy előre mutató sorszámmal is.

A harmadik pedig Pilisszentlászló végén van, és ugyanúgy működik, mint a katolikusban.

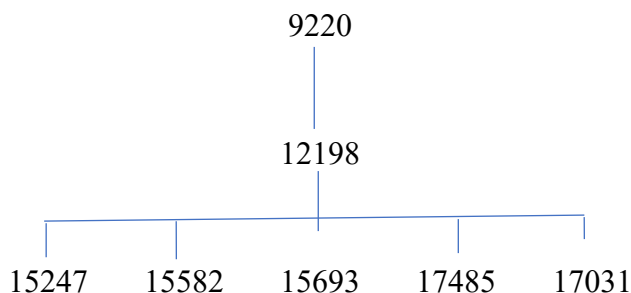
Ez utóbbi azért került be az egész munkába, mert Pilisszentlászló anyakönyvezése 1774-ig Szentendrén történt, valamint nagyon sok családi kapcsolat alakult a két település lakossága között. Éppen ezért a szentendrei adatokból kivettem a szentlászlóiakat (kék színnel) és egy külön részben, 1774-től a már helyi anyakönyvek adataival kibővíve, mutatom be Szentlászló lakosságát, és annak szentendrei kapcsolatait.

Visszatérve példánkhoz, Dehurta Mátvász és családját a katolikus névmutató 12198-as számán találjuk. A mellette zárójelben lévő szám Dehurta Mátvász szüeleire utal, tehát nevezett szüleit, testvéreit azon a számon találjuk – és így tovább visszafelé. Ebben az esetben a feleség szüleit nem tudtam beazonosítani, ellenkező esetben ott is lenne egy zárójeles szám. A házasságkötés –

jele ez: oo – következnek. A gyermekek neve melletti számon pedig az időben előre ugrunk oda, ahol az ő családjai folytatódnak.

Ebből következően máris három generációt látunk: a múlt 9220., a jelen 12198., és a jövő 15247., 15582., 15693., 17485., 17031.

S ez már egy családfa részlet, ami könnyen fölrajzolható:

Az egyszerű alaphelyzeten kívül, - amikor a szülők helybeliek, vagy ismeretlen helyről származnak – sok más lehetőség is előfordul. Az apa vagy az anya elődei egy másik helyi, vagy szentlászlói, vagy általam már korábban, hasonlóan feldolgozott településről érkeztek. (Hogy melyek ezek a már korábban feldolgozott települések, honlapomon (www.zengen.hu) megtekinthetők, és ezekkel kapcsolatban bármilyen felvilágosítást adok.) Ezt az apa vagy az anya neve melletti zárójeles számban jelölöm. Pl. (Az itt előforduló helységek nevére vonatkozó utalások: C = Cinkota, CS = Csömör, G = Gödöllő, KIT = Kistarcsa, M = Mogyoród, RP = Rákospalota, ÚP = Újpest, VEH = Veresegyház.

16219. EKEL József 1827- molnár
 Oraviczabánya (Krassó), E. Ferenc, Böhm Karolina
NEDELKO Julianna gkel. (IZB 746.) f. 17427.
 oo 1857.02.02.

Nedelko Julianna szüleit az izbégi szerb templom anyakönyvében találjuk a 746. számon. Amikor megözvegyült, újra házasságot kötött, hogy mikor és kivel, ezt találjuk meg az f. (folytatása) 17427. számon.

A gyermekek sem feltétlen helyben folytatták az életüket, akkor az ő nevük mellett található a helységre és ottani sorszámra vonatkozó utalás. Pl. ÚPrk XXXX. – újpesti katolikusok és a sorszám.

Sokszor előfordul, ezért érdemes rá felhívni a figyelmet, hogy ugyanaz a család több helyen is megtalálható. A legjobb példát a szerb anyakönyvekben találhatjuk: (de persze bárhol másutt is előfordul)

882. Sztefan NERICS molnár, Hsz 555.
BEO 205, CSIP 1528, Rk 12982.
Maria GYURITY 1794-1864.01.18. öregségi gyengesség

A piros bekeretezett számok utalnak ugyanennek a családnak még fellelhető helyeire: Ez, amit nézünk, a POZS (Pozsarevacska) 882, ezen kívül még BEO (Beogradszka) 205, CSIP (Csiprovacska) 1528, és katolikus 12982.

Az un. fő adatokra vonatkozó eligazítás végére értem. Következnek a mellékadatok, melyek közé minden más tartozik, ami egy család megjelenésénél előfordul. A származási hely, és a szülők nevei, halálozások időpontjai és azok okai (betegségek, balesetek), korabeli lakások helyrajzi számai, (bár hiába tudjuk 1742-ben a 1646-os család „lakcímét” – Hsz 324 – hogy ez pontosan hol volt, egyelőre ismeretlen.), foglalkozások, gyermekek születésénél előforduló jelzések: ill. = illegitim, azaz törvénytelen, hszf, vagy hszl = halva született fiú vagy lány, knéf. vagy knél. = keresztséget nem ért fiú vagy lány, Ig = primo genitus azaz elsőszülött, posth. = posthumus azaz atyja halála után született.

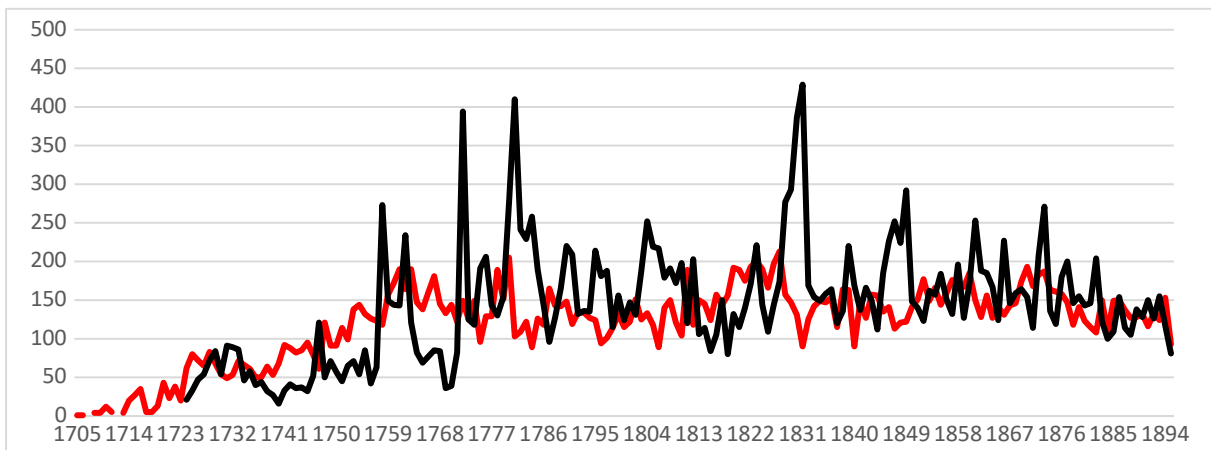
A halálozások helyeinél meg kell említeni egy rövidítést: X, Xn, Xen, Xenod. stb. Ez a Xenodochia, közismertebb nevén szegényház, menhely, egyházi egészségügyi és szociális intézmény. A későbbi kórház elődje. Az eredetéről röviden:

xenodochium (a gör. *xenosz* 'idegen' és *dekhomai* 'befogad' szavakból), *ispatály*: kolostorok és püspöki székházak mellé épített szálláshely utasok, szegények, betegek számára a 4. sz-tól. – Az első ~ot Szt Zoticus építette 333: Konstantinápolyban, ahol a cs-ok, majd Aranyszájú SztJános sok ~ot építettek. Caesareában Nagy SztVazul~ából intézményrendszer bontakozott ki. Egyiptomban szerz-ek rendeztek be mintaszerű ~okat. Alamizsnás SztJános a 7. sz. elején 7500 szegényről gondoskodott ~aiban. Edesszában SztEfrém nyitott kórházként is szolgáló ~ot. Az 5–6. sz. zsin. határozatok rendelkeznek a ~okról. Később szakosították a ~okat kórházakra, szegény-, árva- és lelencházakra, agg menhelyekre, leprások otthonára. Mai megfelelői a különféle →szerzetesi kongregációk és karitatív egyh. szervek eü-i és szoc. intézményei. →Caritas Hungarica, →Caritas Internationalis** KL IV: 498.

Néhány halálozási ok rövidítése és jelentése:

- gk. = gümőkór
- gy-bélhurut = gyomor, és bélhurut
- rtl. = roncsoló toroklob (torokgyík)
- tgk. = tüdőgümőkór
- vszgy. = veleszületett gyengeség

A katolikus születések (piros) és halálozások (fekete) diagrammja jól mutatja a nagyobb járványokat:

Ilyen nagy mennyiségű információ számtalan megválaszolendő kérdést vethet fel, amire e sorok írója nem is gondol. Éppen ezért a megadott email címre küldött valamennyi kérdésre igyekszem válaszolni.

Gödöllőn 2026. március 1.

gyorez947@gmail.com

gyorez553@gmail.com

gyorez@freemail.hu